

FINLANDS DÖVAS FÖRBUND

Projektrapport 2021

Projekt Språkstyrka - revitalisering av finlandssvenskt
teckenspråk

[Tiedoston alaotsikko]

Annika Aalto
30.3.2022

1. Bakgrund

Rapporten är skriven med tanke på dokumentering av det som gjorts under projektet under tiden 1.1.-31.12.2021.

Marins regeringsprogram, 2019, nämner följande:

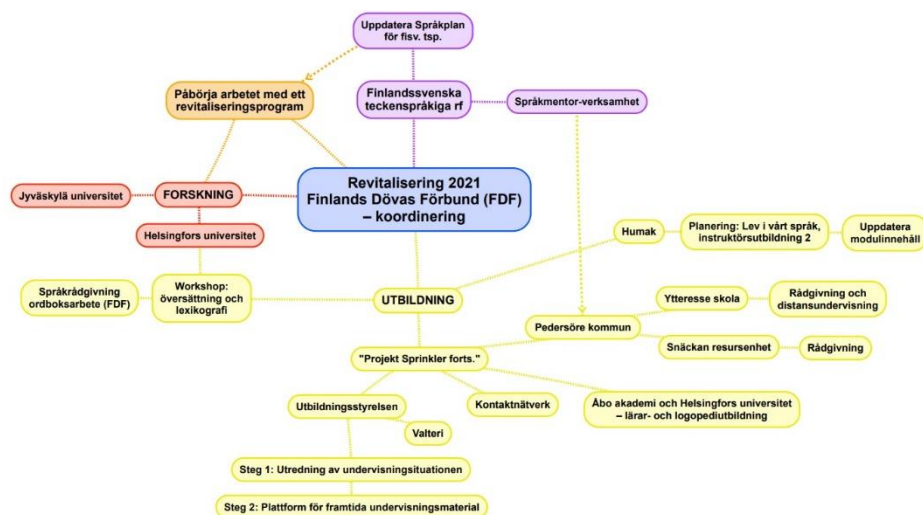
”Stimulansprogrammet för det finlandssvenska teckenspråket fortsätter, bland annat ska den ansvariga instansen för forskningen om språket fastställas.”

För att fortsätta stimulera språket beviljade Undervisnings- och kulturministeriet (UKM) 131 000 euro för arbetet. Summan ansöktes av Finlands Dövas Förbund rf (FDF) som koordinerade projektet och medel delegerades vidare till Finlandssvenska teckenspråkiga rf (FST), Pedersöre kommun och Humanistiska yrkeshögskolan Humak.

FST tilldelades 25 000 euro för att uppdatera Språkplan för finlandssvenskt teckenspråk och planering av mentorverksamhet. Pedersöre kommun tilldelades 25 000 euro för att inleda rådgivning och distansundervisning i finlandssvenskt teckenspråk från resursenhet Snäckan och Ytteresse skola till andra daghem och skolor runt Svenskfinland. Humak tilldelades 5 000 euro för planering av en tredje Lev i vårt språk (Livs) utbildning.

Planering av ansökans innehåll och beslut om de vidare delegerade summorna gjordes i samarbete med de ovannämnda parterna. Projektets innehåll baserade sig långt på Språkplan för finlandssvenskt teckenspråk 7.0 från år 2017. Dokumentets syfte är att ta upp frågor och områden som språkgemenskapen erfar behöver förbättring och har utarbetats i samarbete med FST, FDF och språkbrukare. Även andra centrala aktörer har varit med i arbetet, som t.ex. Humak som har expertis i och med alla Lev i vårt språk utbildningar högskolan arrangerat.

Mindmap över projektets nätverk och samarbetsparter:

Projekt Sprinkler (2020-2021) som även finansierades av UKM fungerade som grund för projekt Språkstyrka. Realisering av planer som gjorts redan innan Sprinkler projektet och stärkts under projektet möjliggjordes i.o.m. denna finansiering.

Projektet fick en egen bild:

Bilden beställdes av Janne Kankkonen som illustrerat bilder även till de andra tidigare projekten UKM finansierat för språkrevitaliseringen. Kranen är den gemensamma faktorn i alla bilder, dvs. Livs utbildningarnas och projekt Sprinklers.

Kranen föddes 2014 och har varit med om revitaliseringsarbetet sedan dess. Bilden för projekt Språkstyrka symboliserar det hur kranen inte längre är ensam, utan fått arbetskamrater till sin sida och har nu en möjlighet att vara starkare tillsammans.

2. Verksamhet

Verksamheten beskrivs skilt för de olika aktörerna, dvs. Finlands Dövas Förbund, Finlandssvenska teckenspråkiga, Pedersöre kommun och Humak.

2.1 Finlands Dövas Förbund

FDF hade som ansvar för koordinering av projektet, vilket innebar huvudansvar för att skicka in projektansökan och -redovisning. Det bildades en stödgrupp bestående av följande personer för att stöda projektkoordinatorns arbete:

Kaisa Alanne, direktör, FDF

Leena Savolainen, forskare, FDF

Jenny Derghokasian, språkrådgivare och ordboksredaktör, FDF

Magdalena Kintopf-Huuhka, verksamhetsledare, FST

Maria Andersson-Koski, doktorand, Helsingfors universitet

A) Informationsspridning

Koordinatorn använde sig av media och social media för att informera om språket, dess ställning, revitaliseringsåtgärder och projektet enligt följande:

- skrev fyra nyheter till FDF:s hemsida om projektet

<https://kuurojenliitto.fi/sv/aktuellt/finansiering-for-fortsatt-sprakrevitalisering/>

<https://kuurojenliitto.fi/sv/aktuellt/en-livs-3-utbildning-i-sikte/>

<https://kuurojenliitto.fi/sv/aktuellt/barn-med-horselnedsattning-radgivning-och-distansundervisning/>

<https://kuurojenliitto.fi/sv/aktuellt/finlands-dovas-forbunds-nyhetsoversikt-23-4-2021/>

- skrev en artikel till Dövas tidskrift (både på finska och svenska). Tidskriften ger ut ca 900 exemplar/nummer

- intervjuades av Österbottens tidning med ca 34 000 läsare (enligt undersökning 2019). Artikeln handlar om verksamheten från Pedersöre och Ytteresse skolas och Snäckans lärare intervjuades.

https://www.osterbottenstidning.fi/Artikel/Visa/460094?fbclid=IwAR3Ra3GthhEwBKTeOnmA6DAZ8Oj_I_TYala8PCb2BDus7XiWvihOkHEKatg

- intervjuades av Svenska modersmållärarföreningen i Finland rf:s tidskrift Arena, som har ca 370 medlemmar. Intervju tillsammans med Janne Kankkonen (Språkrådgivare, ordboksredaktör och SignWiki koordinator)

https://issuu.com/arena_smlf/docs/arena-2-2021-webb

För informationsspridning användes FDF:s finlandssvenska Facebookgrupp som har 192 medlemmar och föreningen Döva och hörselskadade barns stödförening rf:s grupp med 132 medlemmar (delvis samma medlemmar).

Koordinatorn hade innan projektet etablerade kontakter och nätverk. De användes för informationsspridning, som t.ex. projekt Sprinklers (UKM 2020-2021) nätverk med personal från utbildningssektorn, hörselcentralernas svenskspråkiga habiliteringshandledare och personal från Regionförvaltningsverkets svenska enhet.

Information spreds på flera språk: svenska, finlandssvenskt teckenspråk och finska.

B) UKM önskan om samlande informativ nätsida om finlandssvenskt teckenspråk och revitalisering av språket

Ministeriets representant Marjo Vesalainen kom med önskemål om att det skulle finnas ett ställe där man kunde få veta om finlandssvenskt teckenspråk, dess situation och om revitaliseringen som sker. Detta fanns inte i planen men koordinatörn påbörjade med att samla FST och de båda forskande universitetens representanter för att diskutera önskan, dvs Magdalena Kintopf-Huuhka, Maria Andersson-Koski, Juhana Salonen och Karin Hoyer. Gruppen kom till den slutsatsen att det naturliga stället kunde vara FDF:s hemsida, som koordinerar projektet.

Koordinatorn kontaktade FDF:s kommunikationsavdelning och planeringen påbörjades i samarbete med Heidi Koivisto-Robertson. Vi kom till den slutsatsen att man kunde använda liknande botten för sidan som nu finns för försoningsprocessen av historiska oförrätter mot döva på FDF:s hemsida. Själva förverkligandet skrevs till projektplanen för 2022-23.

C) Samarbete med Utbildningsstyrelsen

Koordinatorn kontaktade Utbildningsstyrelsens svenska enhet för att berätta om projektet, språkets situation och för att inleda diskussioner om lösning för fortsatt rådgivning och distansundervisning även efter projektfinansieringen, som beviljats fram till 31.3.2023. Se närmare om rådgivning och distansundervisning i 2.3.

Som en möjlig lösning ville koordinatören föra fram det faktum att distansundervisning redan etablerats på finskt teckenspråk via Valteri Onervas verksamhet. Därmed kunde liknande verksamhet via den svenskspråkiga Valteri Skilla bidra till jämlikhet mellan finska och svenska elevers möjligheter att få undervisning i teckenspråk. Expertisen för uppgiften finns dock endast i Pedersöre, på resursenhet Snäckan och Ytteresse skola.

Möten ordnades med undervisningsråden Maj-Len Engelholm och Charlotta Rehn samt specialsakkunnig Sonja Hyvönen.

Under projektiden hann diskussionerna så långt att även direktören Kurt Torsell skulle delta på följande möte i januari 2022. Även möte med Valteri centret skulle bli aktuellt genast i början av året 2022.

D) Översättarworkshop

Behovet för stöd åt personer som översätter till finlandssvenskt teckenspråk kom tydligt fram under Livs 2 utbildningen, vars uppgift var att utbilda teckenspråkstolkar på svenska och finlandssvenskt teckenspråk. Dövas förbunds språkrådgivning (UKM finansierat) började fundera på lösningar och i och med finansiering för projekt Språkstyrka blev projektet ett naturligt ställe att förverkliga åtgärder för att svara på det så kallade nödropet. Då denna helhet planerades och genomfördes fanns det ingen utbildad finlandssvensk teckenspråkig översättare.

Förberedelse

Arbetet för att stödja översättare börjades med att ordna ett så kallat brainstorming tillfälle, där tre personer som översätter till finlandssvenskt teckenspråk deltog tillsammans med projektkoordinator, FDF:s språkrådgivning och före detta språkrådgivare Maria Andersson-Koski, som varit med om att skapa målsättningen för projektet.

Under tillfället frågades översättarna om hur stort stöd de har behov för och helheten planerades med tanke på följande behov som kom upp:

- Diskutera själva språket, variation och olika nivåer av språk beroende på översättningen
- Dela översättningslösningar
- Diskutera kvalitet, eftersom översättningar är bestående material
- Utmaning med att översättaren får en översatt text (större möjlighet för fel i texten)
- Tidspressen, ingen arbetar heltid med översättning och beställningar kommer med kort varsel eller den svenska texten betydligt senare än den finska
- Önskan om att analysera sina starka och svaga sidor
- Hur görs med andra små språk?
- Att koncentreras på språkparet svenska och finsk. tsp
- I första hand stöd till översättning av informativ text eftersom det beställs nu mest
- Att få respons (inte endast på teckennivå)

Workshoparna

Ovannämnda planeringsgrupp började planera en helhet för att svara på dessa behov.

Planen gick ut på att ordna tre zoomtillfällen på distans, kvällstid och ett veckoslutspass där det var möjligt att träffas fysiskt. Översättarna fick en förhandsuppgift innan den första föreläsningen där de skulle reflektera över sig själva som översättare.

För första zoomtillfället, 12.10.2022, beställdes Tommy Ragnsjö från Teckenbro i Sverige, som föreläste med temat översättningsteori. Tillfället ordnades endast åt deltagarna och planeringsgruppens medlemmar för att kunna gå in på djupet i temat.

Andra tillfället, 19.10.2022, handlade om översättningslösningar och situationen för andra små språk. Vi lyckades få föreläsning av både karelska och samiska språkens översättare. Från början var det planerat att detta tema skulle vara det första tillfället men eftersom det inte fanns tolkar att tillgå flyttades tillfällets datum. Föreläsare var Natalia Giloeva om karelska språket och Anne-Kirste Aikio om samiska språken. Tillfället var öppet även för andra intresserade och projektet beställde och bekostade tolkning till finlandssvenskt teckenspråk.

Till följande ordnades ett veckoslut, 30-31.10.2022 på Serena, med eget program som Eeva Pekanheimo och Maria Andersson-Koski hade huvudansvar för. Första dagens program innehöll diskussion om översättning vs. tolkning, översättarens grundprinciper. Översättningens kvalitet och om makt och ansvar en översättare har temen som diskuterades och reflekterades i form av en postkortsvandring i små grupper. Efter det berättade Eeva Pekanheimo om hur man på förhand kan utvärdera hur mycket arbetstid en översättning kräver och hurdan ersättning man borde be om. Lördag eftermiddag innehöll ännu praktisk övning individuellt med att översätta text som alla översättare fick respons för och olika översättningslösningar diskuterades. I samband med övningen tog Pekanheimo upp anvisningar om hur man ger och tar emot respons. På kvällen fanns det tid för fri samvaro med middag, bastu och badtunna.

På den andra dagen fortsatte processen med översättningen i form av diskussioner och finslipning av översättningen i grupp. Till slut gicks en slutdiskussion om veckoslutet och om hurdana färdigheter den gett och vad översättarna lärt sig. Som sista programpunkt var forskare Maria Andersson-Koskis materialinsamling för sin forskning på Helsingfors universitet som berör temat om hur språkbrukarna själva upplever revitaliseringen av språket.

Som tredje och sista zoomtillfälle, 17.11.2022, ordnades möjlighet för finlandssvenska och finska teckenspråkiga översättare att träffas och diskutera om likheter och olikheter i sitt arbete samt om hur de kunde samarbeta mer i framtiden. Viparo som anlitar flera finska översättare ställde upp för diskussionen och med till tillfället kom Markus Aro (översättare) och Tomas Uusimäki (översättare och språkrådgivare) och därtill Päivi Mäntylä (översättare och språkrådgivare).

Översättarna kom till den slutsatsen att det är bäst att vara modig och använda det vokabuläret de har till sitt förfogande just i stunden eftersom språket förändras hela tiden. Exempel på idéer som kom fram i diskussionerna var att språkrådgivningen kunde ordna diskussionstillfällen kring en översättning eftersom båda språkens översättare gärna skulle ta emot respons av språkbrukarna. Andra exemplet var att i framtiden ordna kurs på Kuurojen kansanopisto och den vägen lyckas få fler att bli intresserade av att arbeta som översättare. Om kursen innehåll båda teckenspråken kunde det vara mer sannolikt att det skulle finnas tillräckligt många deltagare för att en kurs i översättning skulle arrangeras. Mer ingående anteckningar finns på FDF.

Efter dessa tillfällen ombads översättarna återkomma till förhandsuppgiften och de gjorde en ny reflektion om sig som översättare. Reflektionerna markerade en tydlig början och ett slut för workshoparna.

Respons

1. Respons av deltagarna

Betyg på skalan 1-5, där 1–2 är nöjaktig, 3–4 bra och 5 utmärkt.

Medeltalet för alla tillfällen och uppgifter, d.v.s. helheten blev 4,2. Veckoslutet fick det bästa betyget av deltagarna.

Urval av saker som nämndes vid fritt formulerade svar:

- Lärorikt att ha konkret översättningsuppgift så att arbetade både enskilt och i grupp.
- Respons på konkret nivå och tydliga utvecklingsförslag var bra.
- Ökad medvetenhet om översättningsprocessen.
- Fortsätta samarbetet med språkrådgivningen och eventuellt utvidga det till samarbete med folkordboken SignWiki.

2. Respons och tankar av dem som arbetade inom processen

De anställda ansåg helheten vara skräddarsydd enligt deltagarnas behov och önskemål och att även de praktiska arrangemangen fungerade väl. De anställda arbetade på timbasis och hade olika arbetssituationer men t.ex tidtabeller som passade alla lyckades ändå sammanjämka.

Uppbyggnaden med teoretisk kunskap i form av zoomföreläsningar och en mer praktiskt orienterad helg ansågs ge innehållet både bredd och djup med en stark koppling till praxis.

Samarbetet mellan språkrådgivningen och översättarna ansågs hittat nya former och lingvistiska diskussionerna hittat ett forum.

Samarbetet med andra minoritetsspråk (samiska, karelska, finskt teckenspråk) ansågs öppna nya dörrar för samarbetet i koppling till översättning och språkrevitalisering. Dessutom ökade det kännedomen om fisv. teckenspråket och dess situation bland de andra språkgrupperna

“Aldrig förr har jag sett lika djupgående lingvistiska diskussioner om finlandssvenskt teckenspråk, på finlandssvenskt teckenspråk som jag gjorde under workshop-veckoslutet.”

Till slut

Under processen skrevs mötesanteckningar och anteckningar av de olika tillfällen för att det som kom upp ska kunna användas om något liknande ordnas i framtiden. I fall Kuurojen kansanopisto ser temat som passande för deras utbud kan materialet ges till deras förfogande från Dövas Förbund. Projektkoordinatorn kommer att kontakta Kuurojen kansanopisto under 2022 för att berätta om idén om kurs med temat översättning till teckenspråk.

E) Samarbete med högskolor

Samarbete med tanke på kurs om finlandssvenskt teckenspråk på Åbo Akademi (ÅA) påbörjades redan innan projekt Språkstyrka av Annika Aalto då högskolan ännu hade projektet DivEd – Diversity in Education (<https://dived.fi/sv/>) på gång. Målsättningen var att lärar- och speciallärarstudenter, både inom småbarnspedagogiken och grundutbildningen, skulle få mer kunskap om språket och hörselnedsättning. Därtill hörde även logopedstudenterna till den primära målgruppen eftersom personer inom dessa yrken ofta arbetar med hörselnedsatta barn.

När projekt Språkstyrka startades kontaktade koordinatörn ÅA efter en längre paus. Det kom fram att Mikaela Björklund inte mera jobbade på ÅA vilket ledde till att början av tiden gick ut på att hitta rätt person för att komma vidare i ärendet. Vi fick börja från början eftersom projektet DivEd var avslutat 2020. Efter en tid tog Ann-Katrine Risberg, lärare i specialpedagogik på fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier sig av koordineringen på akademien. Hon redde ut att det inte var möjligt att få en kurs in till läroplanen men att en kurs på öppna universitet skulle kunna vara ett alternativ. Koordinatörn kontaktade även Helsingfors universitet (HU) för att be dem vara med i diskussionerna. Monica Londen, universitetslärare på avdelningen för pedagogik bekräftade att även lärarstudenter på HU skulle ha intresse för en kurs men nämnde även att det är ytterst byråkratiskt att starta en ny kurs. Som slutresultat kom gruppen till den slutsatsen att HU:s studenter dock kunde delta på en kurs arrangerad av ÅA.

Koordinatorn gjorde en plan för en kurs på 5 studiepoäng varav ca 2 sp var mer teoribaserat och 3 sp inläring av språket. Planen fokuserade på väsentlig information för den primära ovannämnda målgruppen.

På slutrakan av projektet kom det fram att Språkcentret gjort en förfrågan om vilka språk som önskas av studenterna till deras utbud följande år och en stor del, ca hälften, hade nämnt finlandssvenskt teckenspråk. Mia Panisse, utbildningschef på Språkcentret, kom med i diskussionerna på slutet av året och var mycket intresserad av att få en kurs till deras utbud hösten 2022.

Panisse lovade återkomma genast i början på 2022 för att bekräfta, vilket tyder på att en kurs högst antagligen kommer att ordnas via Språkcentret. Detta betyder att innehållet av kursplanen i så fall bör ändras så att målgruppen är alla studenter på ÅA och alltså inte ha fokus på pedagogisk och språkinlärnings synvinkel, utan lämpa sig för alla.

F) Seminarium ändrades till uppdatering av nätsidan Kuuloavain.fi

Redan vid början av projektet visade det sig tydligt att coronapandemin inte kommer att lätta ännu under samma år vilket ledde till ändrade planer.

Koordinatorn föreslog att man istället för seminariet skulle uppdatera Kuuloavain.fi sidan eftersom önskemålet kommit fram under projekt Sprinkler (UKM finansierat, 2020-2021) under diskussioner med hörselcentralernas habiliteringshandledare. Handledarna ansåg den svenska sidan innehåller viktig information men innehållet hade redan blivit föråldrat. Koordinatorn hade lagt märke till att sidorna endast översatts till svenska utan att ta i hänsyn om informationen stämde för finlandssvensk familjer. De svenska sidorna uppdaterade inte längre efter att projektfinansieringen för Kuuloavain.fi avslutats. Som ett konkret exempel fanns det text på svenska men länkarna ledde ofta till finskt material, t.ex. en ordbok i finskt teckenspråk. Informationen kan vilseleda familjer och personer som inte är insatta i att det finlandssvenska och finska teckenspråket är två olika språk.

Stödgruppen gjorde ett beslut att skicka in en ändringsansökan till UKM för att ändra på planen. UKM godkände ansökan.

Koordinatorn hade tagit upp problematiken med vilseledande information med sidans administratörer Hörselskadade barns föräldraförbund HBFF och LapCi ry redan innan projekt Språkstyrka. Redan då ställde de sig positivt gentemot en uppdatering av den svenska sidan.

FDF anställde Tove Waldonen på timbasis hösten 2021 för att arbeta med innehållet och texterna tillsammans med koordinatören. Tyvärr tvärstannade arbetet redan innan det kommit ordentligt i gång p.g.a. tekniska problem med Wordpress.

HBFF lyckades reda ut de tekniska problemen men arbetet med sidan kunde påbörjas först i november, istället för augusti som planerat. Uppdateringen av sidan förblev på hälft, heller inget planerat lanseringstillfälle för den förnyade sidan kunde arrangeras.

Arbetet fortskrider följande år i mån av möjlighet.

G) Samarbete och kontakt

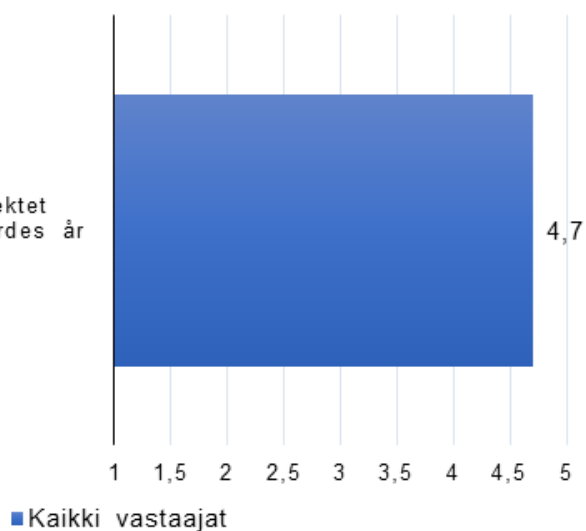
Under projektet använde koordinatören sig av tidigare etablerade kontakter och nätverk. Utan dem skulle projektet förmodligen inte varit lika framgångsrikt.

Nya kontakter etablerades med:

- Jyväskylä och Helsingfors universitet, som från årets 2021 början fick inleda sitt delade forskningsansvar
- Utbildningsstyrelsens svenska enhet
- kontakt mellan Snäckans, Ytteresse skolas och Valteri Onervas lärare. Valteri Onerva arrangerar distansundervisning på finskt teckenspråk.

Koordinatorn gjorde ett kort frågeformulär till intressegrupperna, dvs. FST, Pedersöre och Humak. De gav ett medeltal på 4,2 på en skala från 1-5 (5=utmärkt).

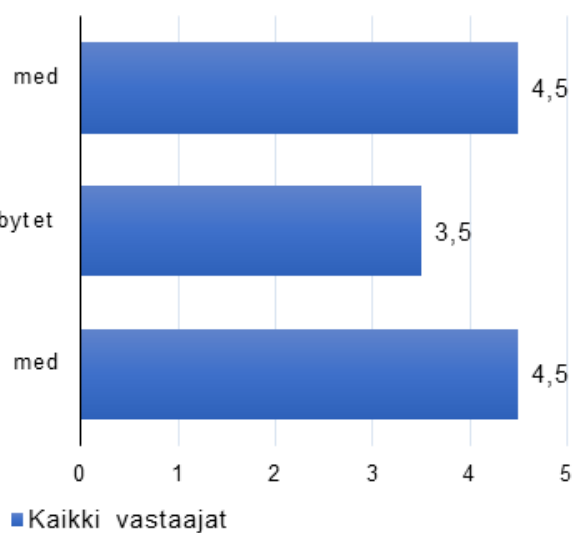
Hur viktigt känns det att projektet
fått finansiering och genomfördes år
2021

Hur fungerade samarbetet med
Dövas Förbund?

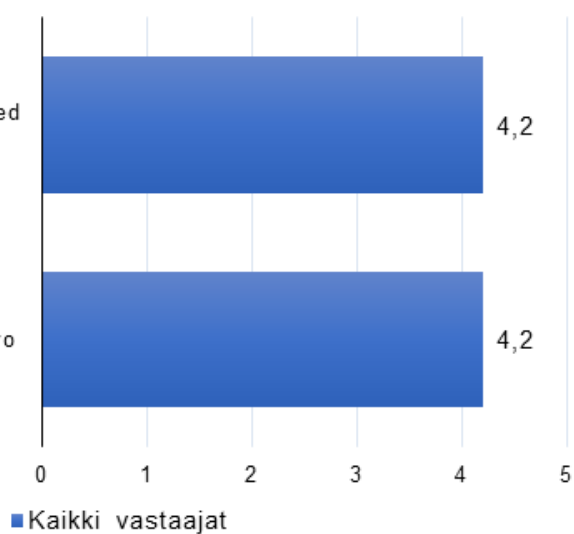
Hur fungerade informationsutbytet
med Dövas Förbund?

Hur fungerade samarbetet med
projektkoordinatörn?

Hur fungerade samarbetet med
Dövas Förbund?

Keskiarvo

Texten av projektkoordinatör Annika Aalto

2.2 Finlandssvenska teckenspråkiga

Föreningen anställde Elin Westerlund som ansvarig för att uppdatera och arbeta med dokumentet för Språkplanen.

Här är hennes rapport:

Under maj-november 2021 har Elin Westerlund jobbat med att göra en språkplan för finlandssvenskt teckenspråk. Ett nytt dokument har skapats och fått namnet "Bakgrund till språkplanen för finlandssvenskt teckenspråk" eftersom den går in mer på djupet och ger läsaren bakgrundsinformation. Dessutom fungerar den som grund ifall man till exempel vill göra en förkortad version.

Arbetet inleddes med att Westerlund gick igenom tidigare språkplaner för att kunna bilda sig en uppfattning om vad som har gjorts tidigare och vad som fortfarande behövs. Det här var huvudsakligen för att man inte ska behöva uppfinna hjulet på nytt. Det resulterade i en sammanfattande "historik", som finns i ett separat dokument.

Westerlund har haft workshoppar med finlandssvenska teckenspråkiga i olika åldrar, från ungdomar till seniorer. Genom det har hon fått information om vad språkanvändarna behöver och vill ha. Westerlund har också diskuterat med sakkunniga inom bland annat tolkning, lingvistik och pedagogik för att få information om vad som behöver göras. Några workshoppar har inte kunnat genomföras på grund av coronaläget eller för att det har krockat med annat program. Slutligen har Westerlund också i mån av möjlighet gått igenom tidigare forskning om finlandssvenskt teckenspråk och finlandssvenska döva för att se om det lyfts fram något konkret som behöver nämnas i bakgrund till språkplanen för finlandssvenskt teckenspråk.

På Finlandssvenska teckenspråkiga rf:s medlemsträffar har Westerlund kort berättat om språkplanen som ska uppdateras samt om arbetet som gjorts. Också på föreningens kanaler på sociala medier har hon kort berättat om språkplanen. Det här var för att språkanvändarna ska få kännedom om att en språkplan finns och att den ska uppdateras.

Språkplan i verktygsform, detta fortsätter under december månad med sammanfattning som görs av Magdalena Kintopf-Huuhka, koordinator Annika Aalto och Maria Andersson-Koski som stödjande konsult då hon utarbetade senaste versionen.

Språkmentorverksamhet, Magdalena Kintopf-Huuhka har haft planeringsmöte med koordinator Annika Aalto från Finlands Dövas Förbund och Liisa Halkosaari, lektor på Humanistiska yrkeshögskolan som även är ansvarig för kommande Livs3 projekt. Genomgång av behov kring språkmentorer och det stöd de kan få, vad som är möjligt från föreningens håll att ordna med. Kontakter med potentiella språkmentorer och början av 2022 startas introduktionskurs för dessa personer. En kartläggning av vilka modeller som finns som ska fördjupas under år 2022.

[Resultaten som verksamheten / projektet ledde till](#)

Tre dokument som presenterar historik över vad som har gjorts de senaste åren, ett dokument som presenterar litteratur m.m. samt dokumentet "Bakgrund till språkplanen för finlandssvenskt teckenspråk" som har layout och tryckts till några exemplar i pappersform. En sammanfattning på finlandssvenskt teckenspråk utifrån teman som presenteras i bakgrund till språkplanen för finlandssvenskt teckenspråk. Underlag för språkmentorverksamhet samt potentiella språkmentorer inför år 2022.

Genomfördes verksamheten / projektet på det sätt som presenteras i ansökan?

Det som var möjligt att genomföras gick men en del mål lyckades vi inte uppnå på tillfredsställande sätt, detta berodde på coronaepidemin, tidsplanering som påverkades och resurser i form av arbetare.

Vi lyckades genomföra det största arbetet med dokumentet, dock vissa detaljer kvarstår.

Om verksamheten / projektet inte genomförts på det sätt som presenteras i ansökan, ge mer information om förändringarna och orsakerna till dem.

Vi har inte lyckats på tillfredsställande sätt löst utmaningen med att översätta "bakgrunden till språkplan för finlandssvenskt teckenspråk" till finlandssvenskt teckenspråk. Nuvarande dokument är på svenska med sammanfattning på finska samt finlandssvenskt teckenspråk. Största orsaken som påverkat var tiden för att hitta en översättare som kan ta arbetet när antalet översättare är få samt vissa personer står i "jäv-situation" när de själva utarbetat dokument eller varit i nära arbete.

För språkmentorverksamheten var syftet att planera för den, delvis genomgått. Coronaepidemin ställde också till vissa utmaningar att ordna fysiska träffar.

Beskriv hur samarbetet med intressegrupperna genomfördes?

Den ansvariga har haft kontakt med målgruppen samt samarbetsparter både i fysisk form och på distans. En stödjande grupp har funnits i mån av behov.

Hur genomfördes den geografiska omfattningen som angavs för verksamheten / projektet?

Genomfördes främst i huvudstadsregionen, var inte möjligt att besöka olika orter pga coronaepidemins varierande påverkan i olika orter. Kontakter har skett på distans med övriga Svenskfinland.

Hur många avlönade heltid- eller deltidsanställda fanns det inom verksamheten / projektet?

1 person på timbasis, dvs vi uppgjorde ett avtal som följde antal timmar som projektet skulle genomföras.

Uppskatta antalet frivilliga som deltagit i verksamheten / projektet.

Samarbetsparter har varit mellan 7–10 personer.

Definiera verksamhetens / projektets målgrupp Uppskatta hur många personer (målgruppen) verksamheten / projektet nådde, och ange på vad uppskattningen eller uppgiften baserar sig på.

Per fysiska träffar har det varit mellan 2–4 personer, större grupper runt 10 deltagare samt information via sociala medier som har nått en större målgrupp.

Hur lyckades ni nå målgruppen?

Främst via egna informationskanaler samt personliga kontakter. Det har fungerat ok med tanke på rådande situation. Varit utmanande att få kontakt med andra föreningar och grupper för träffar och samarbete.

På vilket sätt deltog målgruppen i planeringen, genomförandet och utvärderingen av verksamheten / projektet?

Denna gång var det fokus på insamlande av material och data för att genomföra uppdatering och dokumentation. Målgruppen har fått information i början via föreningens informationskanaler, via medlemsträffar samt på slutet.

Vilka metoder för insamling av data har ni använt er av för att visa vilka resultat som nåtts?

Intervjuer som har anonymiserats i dokumentet, för att lyfta fram främst områden där finlandssvenska döva och teckenspråkiga ännu behöver bättre rättigheter och stöd. Där olika verksamheter inom samhället behöver justeras.

Samlade ni respons från målgruppen / frivilliga / anställda / intressegrupper?

Med målgruppen har det främst varit personliga kontakter där diskussioner har förts och ingen specifik respons har samlats då det varit intervju samt gruppdiskussionstillfällen. Med anställd och stödgrupp har det förts möten och där varit öppen responsdiskussion under arbetets gång.

Om ni samlat in sådana uppgifter, ange hurdan respons ni fått och hur den styrt / styr utvecklingen av verksamheten.

Via möten har en del av responsen styrt vår process där vi omjusterat lite själva arbetssättet och hurdana resultat vi strävade efter att genomföra. Detta med tanke på hela projektets idé samt tidsaspekten, coronaepidemin orsakade också lite påverkningar på tidtabellen samt resultat.

Har man i verksamheten eller projektet iakttagit tillgänglighetslagstiftningen i fråga om upprätthållandet och utvecklingen av digitala tjänster (lag om tillhanda hållande av digitala tjänster 306/2019)?

Då målgruppen var främst finlandssvenska döva och teckenspråkiga har informationsvideor gjorts på finlandssvenskt teckenspråk, kortfattad information i textform har funnits under videon.

Texten av verksamhetsledaren Madgalena Kintopf-Huuhka

Länk till FST:s sida där dokumentet Bakgrund till språkplanen för finlandssvenskt teckenspråk 2021 hittas:

<https://www.dova.fi/teckensprak/om-finlandssvenskt-teckensprak/sprakplan-finlandssvenskt-teckensprak>

2.3 Pedersöre kommun

Från Pedersöre har vi deltagit i projekt språkstyrka främst genom att undervisa elever på distans, ge råd till personal som har elever med hörselnedsättning samt sprida kunskap om vad man behöver tänka på för att stärka språkidentiteten hos nämnda elever. I Pedersöre har vi en läroplan för hörselmedvetenhet som genomsyrar vår undervisning när vi undervisar elever med hörselnedsättning både i Ytteresse skola men även på distans.

Verksamhetens målgrupp är främst elever med hörselnedsättning i grundskolan och förskolan samt elever som vill utveckla sitt modersmål (teckenspråk) samt personal i dessa skolor där det finns barn med hörselnedsättning som har nytta av att lära sig mera teckenspråk.

Vi har fyra personer som under projektiden hållit distansundervisning till olika elever runtom i svenskfinland samt en projektansvarig. Totalt är det 11 utomstående elever som fått teckenspråksundervisning av oss. Det finns redovisning för lektioner, planering, möten, administration m.m.

Om vi tänker på resultatet av distansundervisningen så ser vi bl.a. följande:

- elevernas teckenförråd har ökat
- väckt intresse för teckenspråk
- förståelsen har ökat -de har fått kompisstöd av klasskompisarna och av andra distanselever
- de har blivit vanare att använda teckenspråk -även elevassistenterna som varit med har fått lära sig tecken samtidigt
- elevernas (både CODA och teckenspråkiga elever) självkänsla och självförtroende har förbättrats av att använda finlandssvenskt teckenspråk.
- teckenspråksgrammatik har utvecklats och eleverna kan uttrycka sig bättre.

Samarbetet med skolorna där distansundervisningen hållits har fungerat bra. Ibland har det varit svårt att få kontakt med ansvarig lärare. När väl kontakten etablerats har mottagande skola uppskattat det.

Personalen som håller distansundervisningslektionerna har också deltagit i olika fortbildningar bl.a. fortbildning kring Nordiska teckenspråk SPSM:s distanstillfälle för hur distansdövundervisning fungerar i Sverige.

Utmaningar med projektet har främst berott på pandemin vilket har försvårat och stoppat flera besök till olika skolor. Endast en av våra lärare har kunnat besöka sina distanselever. Besöket var mycket uppskattat av både eleverna och den undervisande läraren samt av personalen i skolan. När distansläraren får träffa eleven och vara med i dennes vardag byggs ett annorlunda band som gör att distansundervisningen kan nå en ny nivå. Även personalen i skolan får tips på hur de kan stöda elevens användning av teckenspråk. En annan utmaning är att det är svårt för oss att veta var elever med hörselnedsättning finns i Svenskfinland och vice versa.

Vi har också önskat åka på studiebesök till Valteri-skolan Onerva i Jyväskylä där de håller distansundervisning för elever med hörselnedsättning. Pandemin har satt stopp för detta hittills. Vi hoppas att vi i framtiden kan åka dit och lära oss mera. Vi fick en liten inblick i hur de undervisar eftersom vi kunde ha en Zoom-träff med dem men det är inte riktigt samma sak som att få vara med när de håller distansundervisning LIVE och man får se deras utrustning och hur allt fungerar.

För att marknadsföra oss och vad vi kan erbjuda har vi producerat en film som visar på vår erfarenhet och kunnande samt en broschyr och annat material som stöder undervisning av elever med hörselnedsättning. Här önskar vi att habiliteringsskötarna lyckas bättre med att marknadsföra oss.

Vi upplever att elever med hörselnedsättning är väldigt duktiga på att göra sig "osynliga". Utåt kan det te sig som om de hänger med fastän de i själva verket missar en hel del i undervisningen och den vardagliga interaktionen med hörande barn. Där är det viktigt att vi kan ge mera kunskap och rådgivning till skolor och föräldrar så att de blir medvetna om att eleverna behöver stöd av olika slag för att få en bra undervisning. Våra undervisningsfilmer är ett försök att råda bot på detta.

För att utvärdera resultaten av distansundervisningen skickade vi ut enkäter till skolorna där endera läraren eller biträdet tillsammans svarade anonymt på frågorna. Responsen de gav var god. Lektionerna och innehållet var på lämplig nivå med tydligt början och slut och där allas ansikten syntes. Användning av teckenspråk hos barnen hade ökat. En del önskemål kom också fram. Några önskade mera rådgivning, någon ville ha pedagogiskt stöd - hur jobba med hörselnedsatta barn och tecken som stöd?

Information om möjligheten till distansundervisning hade de fått endera via Dövas förbund eller habiliteringsskötaren.

Angående utrustning så har vi gjort småskaliga anskaffningar och köpt datorer och övrig utrustning såsom webbkameror, mikrofoner, högtalare m.m. så vi kan hålla distansundervisning med god kvalitet.

Text av Ytteresse skolas rektor Frank Hjulfors

Länk till ovannämnda video: [I Ytteresse finns de rätta verktygen för att underlätta skolgången för elever med hörselnedsättning](#)

Länk till Pedagogisk plan för hörselmedvetenhet från förskolan till årskurs 9:

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/sv/ops/340409/perusopetus/tekstikappale/4337155>

2.3 Humak

Hanke toteutui suunnitellusti. Hankkeessa päivitettiin suomenruotsalaisen viittomakielen koulutus, joka kantaa nimeä Livs (Lev i vårt språk) -koulutus. Hanke sisälsi kurssien määrän, sisällön ja tavoitteiden päivityksen.

Päivityksessä kuultiin sidosryhmiä: päivitystyöhön osallistuivat usean tapaamisen verran Finlandssvenska teckenspråkiga (FST) rf:n ja Kuurojen Liiton (KL) edustajat, lisäksi erillisessä verkkotyöpajassa kuultiin koulutuksesta kiinnostuneiden kommentteja laajasti. Kohderyhmäksi laskemme koulutuksesta kiinnostuneet henkilöt, joita ovat suomenruotsalaiset kuurot, suomenruotsalaisen kuurojenyhteisön kanssa toimivat henkilöt, sekä suomenruotsalaisesta viittomakielestä, sen oppimisesta ja sen tulevaisuudesta kiinnostuneet yhteisön ulkopuoliset.

Tuloksena on neljä päivitettyä opintojaksokuvausta kattaen tavoitteet ja sisällöt, sekä alustava suunnitelma vuonna 2022 toteutettavalle koulutukselle.

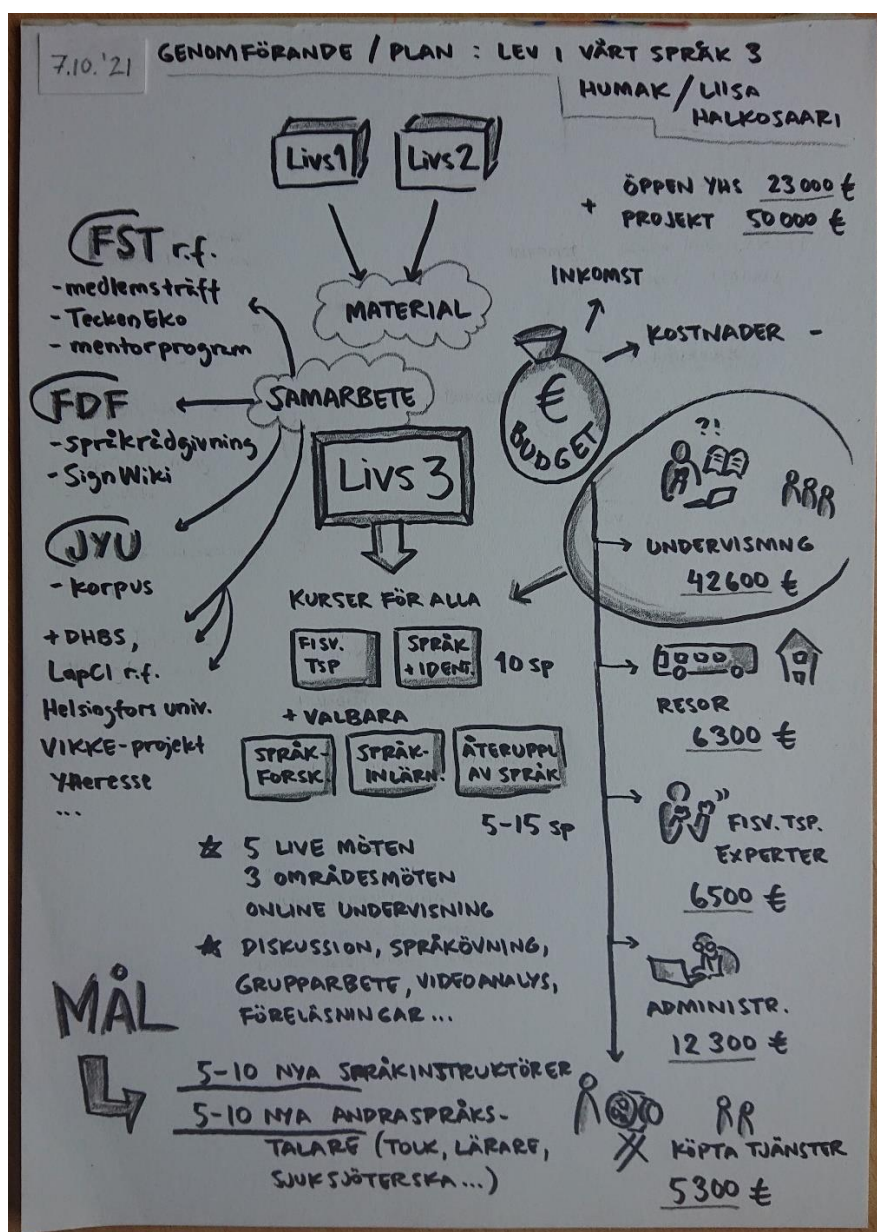
Hankkeessa toimi kolme osa-aikaista työntekijää, ei kokoaikaisia työntekijöitä. Kaikki kolme ovat Humakissa työsuhteessa. Toimintaa veti lehtori Liisa Halkosaari, lisäksi päivitystyöhön osallistuivat koulutussuunnittelija Karoliina Miettinen sekä tiimivetäjä Kim Lindblad. Lisäksi toimintaan osallistui arviolta 15 vapaaehtoista.

Toiminnasta ei kerätty palautetta. Arviointi ja mahdolliset korjaustoimenpiteet suoritetaan vuonna 2022, jolloin itse koulutus toteutetaan.

Toimenpiteet vuoden aikana:

- Taustan kartoitus, suunnittelutyö yhteistyössä FST:n ja KL:n kanssa (maalis-huhtikuu 2021)
- Workshop sidosryhmille suunnittelutyön tueksi (4.5.2021)
- Materiaalien jatkotyöstö yhteistyössä FST:n ja KL:n kanssa (touko-kesäkuu 2021)
- Koulutuksen opetussuunnitelman muokkaus (elokuu 2021)
- Livs-koulutuksen käytännön suunnittelu ja aikataulutus (syyskuu 2021)
- Livs-kurssien päivitysten työstö ja hyväksyminen (syys-lokakuu 2021)
- Lomakkeet, ilmoitukset, markkinointi (marraskuu 2021)

Mindmap för Livs 3 utbildningen:

Texten och bilden av lektor Liisa Halkosaari

3. Resurser

Inom projektet arbetade många personer, men ingen på fulltid.

Projektkoordinatorn på FDF arbetade inom projektet med 60 % arbetstid. Resten anställda arbetade på timbasis.

FDF anställde tre personer, varav två personer arbetade med översättarworkshopen (sammanlagt ca 60 h) och en person som arbetade med uppdatering av Kuuloavain.fi sidan (kontrakt på 140 h).

FST anställde en person på timbasis för arbetet med Språkplanen.

På Humak arbetade en person på deltid med planering av en tredje Livs utbildning.

I Pedersöre arbetade fyra lärare med distansundervisningen, varav en på Snäckan och tre på Ytteresse skola, och därtill hade skolans rektor koordineringsansvar för arbetet inom kommunen.

4. Slutord

Samarbete är i nyckelroll då man arbetar med revitalisering av ett litet och hotat språk. Det finlandssvenska teckenspråket är ett av de minsta språken i Finland och klassats allvarligt hotat enligt UNESCO:s kriterier för hotade språk.

Till koordinators uppgifter hörde att aktivt etablera nya kontakter, uppehålla nätverk och forma nya enligt projektets målsättningar och intressegruppernas behov.

Ur mindmapen på sid 1 ser man att projektet är brett och att verksamheten genomförts på fler olika nivåer. Projektet innehöll både planering av verksamhet som genomförs senare med fortsatt finansiering och konkret verksamhet. Verksamheten har utgått från behov som språkbrukarna och familjer med hörselnedsatta och coda-barn har uttryckt sig om.

Flera aktörer har varit i central roll under projektet. FST, Ytteresse skola, resursenhet Snäckan och Humak har bidragit med mycket värdefull arbetsinsats. Utöver dessa aktörer har fler andra instanser och personer gett sin insats. Man kan förvisso säga att ingen enskild instans kunde ha åstadkommit liknande resultat ensam.

Projektet var lyckat, medförde framsteg och nådde milstolpar. Även utmaningar hörde till processen men det tyder ju egentligen endast på att målsättningarna var ambitiösa.

Projektkoordinator vill rikta ett varmt tack till alla samarbetsparter, kollegor och Undervisnings- och kulturministeriet, på UKM speciellt Marjo Vesalainen.

“The only failure in language revitalization is to give up”

Leanne Hinton,

professor emerita Department of Linguistics,

University of California at Berkeley & Advocates for Indigenous California Language Survival